ЗОРЯ ГАЛИЦКА.

ЛЬВÔВЪ. СУБОТА **Ч. 66.** Дня $^{6}/_{18}$ Серпня 1849.

Выходитъ що Середы и Суботы. Цѣна для одбирающихъ въ Редакціи: четвертьрочна 1 рень. 15 кр. ср.; поврочна 2 рень. 30 кр. ср.; черезъ почты: четвертьрочна 1 рень. 35 кр. ср.; поврочна 3 рень. 10 кр. срб.

Розговоръ въ 10 и 11 чч. „Галичо-руского Вѣстника“ умѣщеный.

„Галичо-рȣскій Вѣстникъ“, письмо повременне коштомъ высокого Правительства выдаване и томȣжъ за органъ слȣжаще, абы до рȣского народа по рȣски промовити можна, оумѣстивъ въ части неȣрѧдовой на карбъ самои Редакціи въ 10 и 11 чч. розговоръ о рôвноправности народностей въ державѣ австрійской и описȣе красными цвѣтами щастливȣ долю, до ꙗкои всѣ народы державы австрійскои на тôй подставѣ дойти бȣли повиннî, але и страшніи слѣдства, ꙗкіи потѧгае за собою фанатизмъ політическій и ненависть межеплеменна, если где есть спрȣжиною до осѧгненѧ цѣлей народныхъ. Ꙗкъ довго „Вѣстникъ“ во обще розправлѧе и не запȣскае сѧ сȣдити стремленіе рȣскихъ Галичанъ, згаджаемосѧ цѣлкомъ съ его гадками, бо ктожъ зъ насъ не похвалитъ слѣдȣющіи оустȣпы того розговорȣ?

„Тымъ словомъ (рȣвноправность) оказавъ Монарха, ꙗкъ щире лежала мȣ долѧ всѣхъ племенъ его широкой державы на сердцю, тымъ еднымъ словомъ желала его дȣша ôтдати кождомȣ, що мȣ належитъ, тымъ еднымъ словомъ хотѣвъ ôнъ поставити крѣпкій доказъ, же на австрійскôй земли не бȣде бôльше нѣ плеканого любимцѧ, нѣ отверженой сироты, не бȣде оуправненного томителѧ и безъохоронного раба. Кождый зъ нихъ, ци Лѧхъ ци Рȣсинъ, ци Оугринъ ци Хорватъ, ци Нѣмецъ ци Чехъ, мавъ прійти назадъ до своей хатины, осѣсти назадъ на свою питомȣю загородȣ, абы нѣкто бôльше не голодȣвавъ на власнôй скибѣ, не оусыхавъ при питомôй нивѣ, не горѣвъ въ жаждѣ надъ свобôднымъ рȣчаемъ, словомъ, абы въ державѣ Австріи жаденъ народъ не ходивъ жебракомъ коло чȣжого стола, вытѧгающи рȣки за окрȣхомъ кормȣ.“

„Выреченье того одного слова втисло на чоло кождого щепȣ, що только въ австрійскôй животитъ державѣ, печать чести, отворило мȣ новый свѣтъ, свѣтъ широкій, и вычаровало новое длѧ дȣши его житье; кождомȣ народови подало оно назадъ мѣсце въ свѧтôй бȣвальщинѣ, абы не загибало его имѧ, не счезла дȣша его зъ свѣта, и абы кождаѧ дитина знайшла колись на картинахъ дѣйствъ Европы и самȣю себе въ дѣдахъ и прадѣдахъ своихъ, и огрѣвала свое сердце на тôй вѣчнôй ватрѣ запамѧткôвъ до красныхъ чȣвствъ и до ще красшого дѣла.“

„Тымъ єднымъ словомъ освободивъ Монарха всѣ свои народы ôтъ чужой опѣки и подавъ имъ вôлную путь, и свобôдную волю розвивати свою долю по власныхъ требованяхъ сердца, по желанїяхъ власной души.“ —

„Красная есть идея народности; душа ей розгрѣває народы до величественного розвою всѣхъ народныхъ силъ, и чарує наповиднымъ своимъ лицемъ найкрасшую для краю долю; алежъ кто выпише образъ той нужды, сли тая идея въ политическій фанатизмъ розбуте?“

„За для того любѣмъ народнôсть, розвиваймо тое золотое зерно, переданное намъ за найдорожшій клейнотъ ôтъ прадѣдôвъ нашихъ, и не дозволѣмъ озлобити ани єдной чертинки зъ скарбу народного престола, который намъ воздвигло сватое Монархи слово; алеже хоронѣмъ ся пристрастности и фанатизму, що тôлько нещастя сливає завсе на свѣтъ Божій; и во преки розбиваймо тумани вражды, що надъ нами висятъ, чарбимо красную зôрничку любви братной, правости, ладу и спокою, крѣпѣмъ ся сами въ собѣ и сами собою въ власную честь, шанôсть права другихъ и боголюбіє, а ôтдаючи кождому що его, станьмо посредниками меже студеною и кровавою рукою, возмѣмъ крѣпко въ єдную долонь милость и правду, а другою смиряймо лютую бурю, що такъ довго и такъ безщадно затруває воздухи, поре землею, звертає горѣницъ и ладъ, и щастье, и долю, и самую нещасливыхъ надѣю.“ (Конецъ наступитъ)

Що день — що хвиля видимо новіи доказательства, же нашъ народъ науку и просвѣщенье высоко цѣнитъ: якъ то ôнъ оусердно бажає, єю собѣ пріобрѣсти, якъ сильно стремится, абы черезъ воспитаніє оума, просвѣщеніє души довершити щастье свободы найвысшимъ блаженствомъ чоловѣка на свѣтѣ — образованьемъ. Ледви рôкъ свободы минуває, и другого половина ще не оуплила, а колькожъ то оуже мы чували, то о оуспѣхахъ заведеныхъ сельскихъ оучилищъ, то о оучрежденію новыхъ парафіяльныхъ и тривіяльныхъ сельскихъ оучилищныхъ закладôвъ: рôкъ одинъ и половина — та хвилька въ жизни народôвъ — звернула око противенствами житья оутомленого селянина на можливôсть красшой будущности, розбудила чувство, зажегла жажду, показала средства и отъ — справила оуже и на правый путь къ блаженной цѣли. Все тое есть торжествомъ нашого народа надъ предоусужденіємъ тыхъ людей, котрî то казали, и — горе! — по сесь день тое мнѣніє доказовати не перестаютъ, же нашъ народъ изъ нещастной душевной и оумной недоли не двигнеся — двигнутися не дасть. Тое, що оуже народъ по декуда въ тôмъ огладѣ здѣлавъ, и дѣлати заберается, есть истинными доказательствомъ, же реченî предоуждителѣ суть лише клеветниками народа. Отъ вамъ во переки со многими иными примѣры ревнительности нашого народа къ просвѣщенїи вынимаемъ изъ оурядового Львôвского Вѣстника:

„Для выпосаженія тривіяльной (народной) школы въ Березовицѣ великой, Тернопôльского округа, обезпечила громада Березовицѣ великой вспомагательный датокъ що року по 116 зр. м. к., потомъ 25 корцôвъ и 7 Гарцôвъ збôжа, та 12 кôпъ околотôвъ на опаленіє, и обовязалася построити будинокъ для вмѣщенія школы и оучителя.

Далѣ же приобѣщали: тамошный гр. кат. парохъ Господинъ Іосифъ Скоморôвскій черезъ время, якъ довго буде тамъ тривати его душепастырство въ тôмъ мѣстци, вспомагательный датокъ що року по 5. зр. м. к. и оденъ корецъ збôжа; посесоръ Рафаилъ Корытовской части села, Мейеръ Штернкларъ черезъ время своего пребыванія въ тôмъ мѣстци рочный датокъ вспомагательный по 1 корцеви жита и разъ на завше 15 зр. м. к. на внутренное оупоражденіє школы, потôмъ одну копу снôпковъ на накрытье шкôльного

бѹдинка; а тамошній пропинаторъ Лейзеръ Баракъ рочный вспомагателный датокъ по 1 зр. и 40 к. м. к. черезъ времѧ своего пребыванія въ то̂мъ мѣстци, а супрѹги Стефанъ и Анна По̂дгайніи посѣдатели Господарского заведенія въ Березовцѣ великоѝ изъмѣнили обовязаніе свое, що зложатъ загальнѹю сѹмѹ 40 зр м. к. длѧ выстроенія шко̂льного бѹдника и на кѹпленіе снарядо̂въ длѧ внѹтренного оупорядженія школы.

Также оденъ изъ владѣлцѣвъ части имѣнія, Господинъ Іоанъ Каковскій о̂детѹпивъ одинъ моргъ орного полѧ изъ своихъ грѹнто̂въ длѧ оужиткованія оучителѧ; а дрѹгій владѣлець части имѣнія Господинъ Рафаилъ Корытовскій обѣщавъ на выстроеніе школы три цѣлковитіи дѹбы.

Длѧ выпосаженія школы тривіальной (народной) въ Бѹцневѣ Тернопо̂льского окрѹга обезпечила тамтейша громада рочный дохо̂дъ вспомогающій по 100 зр. 25 к. м. к. въ готовыхъ грошехъ а потомъ въ збо̂жѹ ро̂зного рода 21 корцѣвъ и 27 Гарцо̂въ, а длѧ опаленія школы обовязала сѧ насбирати що рокѹ по 10 ко̂пъ околото̂въ, а также всѣми силами старати сѧ о вмѣщеніе школы и оучителѧ, и ежели бѹде нѹжно то и новѹ, цѣли о̂тповѣднѹ школѹ власнымъ коштомъ выстроити.

Далѣже тамтейшій гр. кад. парохъ Господинъ Петро Осциславскій обѣщавъ длѧ оучителѧ, що тамъ бѹде, ро̂чное вспоможенье по 6 зр. тамошный пропинаторъ Волфъ Голдаперъ черезъ времѧ своего пребыванія въ то̂мъ мѣстци, обѣщавъ рочное вспоможеніе по 4. зр. м. к. а дѣдичь Господинъ Адальбертъ Сербатовскій обѣщавъ длѧ розширенія школы 6 дѹбо̂въ и 4 березы а также 4 кроквы."

Сѹть то громады подо̂льскіи: наро̂дъ працьовитый, але и спрацьованый, наро̂дъ, котромѹ берема минѹвшихъ временъ найбо̂льше докѹчало; але погляньти на горы и подго̂рье, тамъ наро̂дъ за наѹкою ревнѹе, ажъ сѧ дѹша радѹе.

ГОСПОДАРСТВО СЕЛЬСКЕ.

Рада длѧ господаровъ сельскихъ противъ снѣтію въ пшеницѣ.

Якъ то оуже въ Евангеліи С. Матдея гл. 13. ст. 24 — читаемъ, що оденъ господаръ выѣхавъ на поле сѣяти пшеницю на добро̂й ролѣ, розсѣявши вернѹвъ сѧ до домѹ, а ворогъ въ ночи понакидавъ емѹ меже пшеницю насѣння хвастѹ, на веснѹ зо̂йшла пшеница и хвастъ, который приглѹшивъ пшеницю. —

Такъ то и нашіи сельскіи господары оуправивши ролю незго̂рше на пшеницю, сѣютъ чисте и здорове зерно, и хотяй пшеница зо̂йде красно, и зародитсѧ на соломѹ якъ трощье, но зерно чорне якы его хто вѹгльомъ посипавъ, намолотивши жѹратъ сѧ, що нема съ чимъ на торгъ показатисѧ, незнаючи, длѧ чого то такъ часто снѣтіи въ пшеницѣ маютъ?

Тая то причина есть часто, що нашіи сельскіи господары кромѣ Подола, хотяй и на добрыхъ полахъ хиба о̂дъ бѣди сѣютъ ко̂лька чвертокъ пшеницѣ озимой, а на го̂ршихъ полахъ где якѹ чвертинѹ ярой; длѧ того що сѧ имъ невдае и снѣтіи часто въ ней маютъ, хотяй въ своихъ селахъ видатъ, що Паны, Посессоры, а и нашіи гденекѹди священники значнѹ часть полѧ пшеницею засѣваютъ, а якось въ ихъ полахъ або дѹже мало, або жадного снѣтію невидко. Селяне дѹже добре знаютъ, що за пшеницю можна податокъ заспокоити, кожѹхъ, опанчѹ, свитѹ, чоботы длѧ себе, жо̂нки дѣтей и челяди кѹпити, що паска пшенична краснѣйша и смачнѣйша, хотяй може на боргъ въ жида взята, якъ житна и ячмѣнна; — длѧ того, нѣмъ спишѹ книжкѹ общого господарства сельского въ розговорахъ длѧ селянъ и се-

лѧнокъ, хочꙋ тꙋ коротенько людемъ сельскихъ ознаймити, що то єстъ снѣтій и ꙗкъ томꙋ зарадити, абы не мꙋравъ пшеницю.

Снѣтій єстъ то порошокъ мѣленкій чорный, котрый осѣдае при молоченю на кôнцѧхъ и дôльныхъ частехъ зерна пшеничного вылѣтающій ôдъ тыхъ колосковъ, котрій въ мѣсто зеринъ плодныхъ, зерна повнїи тогожъ порошкꙋ занимаютъ, и не въ плôдъ оберюли сѧ тôлько заснѣтили сѧ, а тꙋю заразꙋ плоднымъ зернамъ ꙋдѣлѧютъ — въ тôмъ причина снѣтїю.

Зъ ꙋказаной причины видко, що той порошокъ осѣдаючи на зернѣ здоровôмъ, заражꙋе кôлце, а тое выдае зараженый плôдъ. — Ꙗкже томꙋ зарадити?

Однїи радѧтъ насѣнье часто ôтмѣнѧти, — и ꙗ похвалѧю, но раджꙋ насѣнье не зъ сосѣдства, тôлько ôдъ кôлька миль брати, и то зъ гористыхъ пôль на доловатїи и зъ тыхъ на гористїи.

Зновꙋ дрꙋгїи перепалѧютъ пшеницю на насѣнье ꙗкъ просо — и то ꙗ не ганю, бо тое такожъ по части помогае длѧ того, що огнемъ той порошокъ по кôнцѧхъ трохи вымалитсѧ; — но тамъ зараза може ꙋже въ самôмъ полю находитисѧ, а въ тôмъ разѣ, анѣ ôдмѣна. анѣ перепаленье насѣньѧ не поможе, бо той порошокъ въ рôлѣ знаходѧщій сѧ заражꙋе зерно, и хотѧй пшеницѧ чиста або на поломѣ перепꙋщена посѣетсѧ, то такожъ снѣтій бꙋде.

Дабысѧ тогожъ порошкꙋ збꙋти, и абы ôнъ въ рôлѣ находѧщій сѧ незаражꙋвавъ посѣѧне зерно, ꙗ такъ пробовавемъ: казавъ-емъ пшеницю на насѣнье выстоѧлꙋ легенько околотꙋвати нерꙋшаючи ꙋзѣрѧ, потомъ на млынкꙋ добре вывѣѧти и зерно здорове ôдобрати (млынокъ бо дꙋже помагае до чищеньѧ насѣньѧ; длѧ того по дворахъ и тамъ где млынокъ єсть, тамъ чистѣйше збôже родитсѧ) потôмъ до цебрика набрати гноïôвки зъ гноïôвнѣ (гдебы такой небꙋло, можна лꙋгъ добрый розпꙋстити ôдходами выдлѧчими) и тымъ пшеницю на тоцѣ покропити, абы змокрѣла и тымъ насѧкла, вымѣшати добре лопатовъ и посипати вѣтромъ згашенымъ вапномъ и попеломъ, зновꙋ вымѣшати и на кꙋпкꙋ згорнꙋти, а ꙗкъ трохе отрѧхла, сѣѧти на сирôй ролѣ, а досвѣдчавемъ, що не бꙋло снѣтїю — запевне длѧ того, що зерно дорôдне гноïôвкою насѧкле мало силꙋ грꙋбше зôйти и вкоренити сѧ, на веснѣ не тôлько выдати колосъ, але и выживити плôдъ его; бо колосъ немаючи поживленѧ достаточного, або дꙋже хꙋде зерно выдаєть, або заснѣчꙋєсѧ; вапноже и попелъ не тôлько даютъ поживленье зернꙋ, но особливе выгризаютъ той на зернахъ осѣлый порошокъ заразливый, и когдабы ôнъ и въ ролѣ знаходивсѧ не допꙋскаютъ его до кôльца. — Такъ раджꙋ постꙋпити а не бꙋде снѣтїю въ пшеницѣ. —

Кꙋровичѝ 8го Липцѧ 1849.

Іоанъ Багриновичъ. Парохъ и. Ч. В. Г.

X. СПИСЪ
жертвующихъ на религiйно-народный празникъ дня 3 Мая 1849. року.

Громада Маркопôль съ свѧщ. 2 ЗР. Гр. Звыжень 1 ЗР. Гр. Шишкôвцѣ 1 ЗР. Гр. Гарбꙋзôвъ 1 ЗР. Гр. Завадка, Станкова, Роспꙋтичъ съ свѧщ. 3 ЗР. 12 к. Гр. Крепôвъ, Лѧхова, Волѧ съ Свѧщ. 4 ЗР. $18^{4}/_{5}$ к. Гр. Тырава Волоска 1 ЗР. $^{4}/_{5}$ к. Гр. Пошова 1 ЗР. $42^{4}/_{5}$ к. Гр. Ракова 2 ЗР. Парохъ Ч. Вархолѧкъ 1 ЗР. Гр. Тырава сôльна 2 ЗР. 24 к. Гр. Семꙋшова 1 ЗР. 12 к. Гр. Голꙋчкôвъ $25^{1}/_{5}$ к. Парохъ Тыравы сôльной 16 к. Гр. Бербижъ нижный 4 ЗР. 15 к.

Разомъ 26 ЗР. $46^{3}/_{5}$ к.

Въ 65. Числѣ на стор. 388. въ 1. перед. въ 16 строч. „Зори" мѣсто „помоврꙋвали" читай „помовкꙋвали."

Выдаватель и одповѣдательный Редакторъ А. ПАВЕНЦКІЙ. Типомъ М. Порембы.